

ATATÜRK'ÜN TÜRKÇEYE YÖNELİK ÖZLEŞTİRME/SADELEŞTİRME ÇALIŞMALARI VE BU BAĞLAMDA YAŞANAN DİL TARTIŞMALARINI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

Mesut BULUT**

ÖZET

Her toplumun, her milletin kendine göre değer verdiği, önemli saydığı liderleri vardır. Bu liderler, toplumun hafızasında derin izler bırakmış, ülkesinin ve milletinin refahı ve mutluluğu için kendisinden fedakârlıklarda bulunmuş, emsali az olan şahsiyetlerdir. İngilizler için tarihi kişilik olarak *Churchill*, Amerikalılar için *Washington*, Fransızlar için *Napolyon*, Hintliler için *Gandhi* gibi şahsiyetler, milletleri için önemli liderler ve tarihi kişiliklerdir. Türk milleti ve mazlum milletler için de Atatürk'ün konumu, tarihi kişiliği çok farklıdır. Atatürk, tek yönlü bir lider değildir. Devrimleriyle yepyeni bir ulus tesis eden Atatürk, tarihi şahsiyet olmanın ötesinde vatandaş, asker, aydın gibi vasıfları bir arada bulundurmış ender liderlerden biridir. Atatürk'ün hayatı, yalnız Türkiye'de değil, dünyanın birçok ülkesinde binlerce araştırmaya konu olmuş ve birçok yerde ders konusu olarak işlenmiştir. Atatürk'ün önem verdiği değerlerin başında dil gelmektedir. Dil, bir milletin ortak değeri ve yaşam felsefesi olarak tanımlanabilir. Bir ülkede birlik ve beraberliği sağlamanın en önemli aracı hiç şüphesiz dildir. Milleti oluşturan bireylerin ortak bir dille konuşması, millet olmanın en önemli unsurlarındandır. Millî şuurun önemli göstergesi olan dil, birey açısından mensup olunan o millete ait izler taşımasının en önemli sembolüdür. Bir milletin sosyal olarak varlığını hissettirmesi için duygu ve düşünce tarzı tarih, dil ve kültürü arasında bağ vardır. Bu noktada özellikle Atatürk, yeni bir Cumhuriyet temelini, millî bir dil anlayışı kurmak ile gerçekleştirebileceğine inandığı için eğitim dili ve resmî dil olarak Türkçenin sorunlarını öncelikli olarak çözüme yoluna gitmiştir. Bunun için Dil Devrimi'ni gerçekleştirmiş, Türkçenin sadeleştirilmesi/özleştirilmesine önem vermiştir. Bu amaçla kurulan Türk Dil Kurumu ile bu sorunlarının çözülmesini arzulamıştır. Bu çalışmada, Cumhuriyet Dönemi'nden günümüze kadar Türkçeye yönelik olarak yapılan *özleştirme/sadeleştirme* çalışmalarına Atatürk'ün bakışını ortaya koymak suretiyle Türkçenin özleştirilmesi/sadeleştirilmesi, bilim ve eğitim dili olması amacıyla yapılan çalışmalar ve bu çalışmaların sonucunda ortaya çıkan *öz Türkçecilik*, *tasfiyecilik*, *uydurmacılık*, *Osmanlıcacılık*, *dil faşizmi* gibi Türkçe dil tartışmalarına yönelik değerlendirmelerde bulunulmuş, Türkçenin güncel sorunlarına çözüm önerisi sunulması hedeflenmiştir.

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Bayburt Üniversitesi Bayburt Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, El-mek: mesutbulut_77@yahoo.com

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Türkçe, dilde
özleştirme/sadeleştirme, dil tartışmaları.

STUDIES BY ATATURK TO SIMPLIFY TURKISH AND AN EVALUATION OF DISCUSSIONS ON LANGUAGE IN THIS CONTEXT

ABSTRACT

Every society and nation has leaders who they value and respect. These leaders were engraved on the community's memory and they are unique people who sacrificed themselves for the sake of their country's and nation's welfare and happiness. Churchill for England, Washington for the USA, Napoleon for France, Gandhi for India are considered as important leaders for their nation and historical personage. Ataturk's position and historical personage are very different for Turkish nation and oppressed nations. Ataturk is not a one dimensional leader. Ataturk, with his revolutions, founded a new nation and beyond being a historical personage, he is one of the rare leaders who had many qualities such as being a citizen, soldier and an intellectual. The life of Ataturk has become a subject of thousands of research not only in Turkey but also in many countries in the world and his life has been studied as a course. Language is the primary value which Ataturk placed emphasis on. Language can be defined as the common value and life philosophy of a nation. Language is undoubtedly the most important means to provide solidarity and unity in a country. A common language spoken by the individuals who constitute the nation is the most important element which makes a nation. Language, the most important indicator of national conscience, is the symbol of bearing the trace of a nation which an individual belongs to. For a nation to evoke the sense of existence socially there is a bond between the way of thinking and feelings, history, language, and culture. At this point, because Ataturk especially believed that the foundations of the new Republic would be actualized by establishing an understanding of national language, he initially preferred to solve the problems of Turkish, an educational and official language. For that purpose, he actualized Language Reform, and he placed emphasis on simplification /nativisation of Turkish. Turkish Language Association was founded for that purpose and Ataturk wanted these problems to be solved. This study aimed at exploring the nativisation/ simplification studies carried out for Turkish from Republic period to today by means of presenting Ataturk's point of view and evaluations were made about the studies which were carried out for the purpose of nativisation/ simplification of Turkish and its becoming a language of science and education and discussions on Turkish language such as liquidationism, fabrication, Ottoman Turkish, language fascism, pure Turkish (Turkish made up largely of words that are etymologically Turkish), and it also aimed at solutions were suggested on current problems of Turkish.

Key Words: Ataturk, Turkish, nativisation/ simplification in language, discussions on language.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Giriş

Dil, insanların birbirleriyle iletişimini sağlayan, toplumda birlik ve bütünlüğün anahtarı olan anlaşma aracıdır. Doğru, düzgün, güzel konuşma ve yazma faaliyetlerinin bütünleştirilmesidir. İnsanların varlığını ilan ve kendilerini ifade etmelerinde temel olan en etkili iletişim aracıdır. “...İnsanın dünyadaki yerini ve değerini belirleyen odur. ...Onun duygularını, düşüncelerini, isteklerini bütün incelikleriyle açığa vurmasına, yaşamını sürdürebilmesine olanak sağlar” (Aksan, 1995: 11). Duygu ve düşünceler, dil vasıtasıyla şekillenerek bir kalıba sokulur. Bu anlamda dil iletişime öncülük eder. İletişimi sağlayan dil, kültürün de temelini oluşturmaktadır. Her toplumun kendi yargılarını, kültürünü yansıtan değeri olarak dili vardır. Dünyada dört bini aşkın dil olmasına rağmen, devlet dili olarak yüz on sekiz kadar dil vardır. Bu durum, her dilin çağın, uygarlığın gereğini yerine getiremediği zaman yok olmaya yüz tutacağına önemli göstergesidir. Türkçe, değişik lehçe, şive ve ağızdan oluşan sağlam bir yapıya sahip, mantıklı kuralları olan, köken bakımından da Ural-Altay dil ailesinin Altay koluna mensup zengin bir dildir. Türkçe, kökleri çok eskiye dayanan bilim, sanat ve kültür dilidir. Ünlü dilbilimci Prof. F. Max Muller Türkçe ile ilgili olarak şu görüşlerini paylaşmıştır: “Yabancı deyimlerden arındığında Türkçe kadar kolay, Türkçe kadar rahat anlaşılabilir ve diyebilirim ki zevk verici pek az dil vardır. Gramatik formların fevkalade maharetli bir şekilde belirişi; fiil çekimi ve birleşiminde bütün yapının temsil ettiği berraklığı, anlaşılabilirliği, düşüncelerin en ince nüansların aksettirmesi, ifadelerin bir sistem içinde muntazam ahenkleşmesini ve buna benzer hususları, insan aklının ve zekâsının verileri olan yaratıcılığı, bu dilde görmekteyiz... Gramerin iç işleyişinin iyice tetkik edilmesi hâlinde, sistem tıpkı kristalden yapılmış an peteği hücrelerinin inşası izlenimini verir... Bütün bunlar, ancak filologların (dilcilerin) büyüteçleri ile organik canlılık olarak ortaya konabilir. Dilin en hünereyi olan fiillerde kök, hiç bozulmadan kalır, kişilerin, birimlerin, ruh hâlinin ya da zamanın değişmesi nedeniyle çeşitli modülasyonlarda sanki temel bir nota gibi ses verir” Başka bir Batı dili uzmanı C. E. Bosworth'e göre ise, “ Türkçe müzikal bir dil değil, fakat fevkalâde zengin ve nüanslı bir dil oluşu diğer dillere (mesela, Indo-European) nazaran üstünlük sağlar” Harold Armstrong, ‘Türkiye ve Suriye Rebom’ adlı seyahatname kitabında, “...Arap sınırlarını aşmış Türkçe’yi işittiğimde, bana sanki bir melodi dinliyormuşum gibi geldi” demiştir. ‘Les Sultans Ottomans’ adlı kitabın yazarı Halil Ganem: “ Görülüyor ki, kesik ve parçalanmış şekiller içerisinde, Türkçe gerçek anlamıyla bir güzellik örneğidir; sadedir, tatlıdır, ahenklidir; öylesine ki sessiz harfler yıldız kümesi şeklinde kendilerini çevreleyen konvansiyonel nitelikteki sesli harfler grubu ile yumuşatılmışlardır” (Uluocak, 1989: 49). Türkçe, yaklaşık 12 milyon kilometre karelik bir alanda 220 milyon nüfusun konuştuğu, yüze yakın ülkede öğretiminin yapıldığı, kökleri tarihin en eski dönemlerine kadar uzanan, 600 bini aşkın söz varlığına sahip bir dünya dilidir. Geçmişten günümüze Türkçe, dünya dillerine Türkiye Türkçesi 11 binin üzerinde, genel anlamda ise 20 binin üzerinde sözcük vermiştir. Özellikle giyim, yiyecek, askerlik başta olmak üzere hemen her alanda çok sayıda Türk dili kökenli sözcük ile tarihte ve bugün Türk soylu halkların yaşadığı coğrafyalardaki Türk dili kökenli çok sayıda yer adı dünya dillerinde varlığını bugün de sürdürmektedir. Dünyanın hemen her bölgesinde öğretimi yapılan, bilimsel araştırmalara konu olan, dünya dillerine katkıda bulunan Türk dili, en yaygın ve en köklü dünya dillerinden biridir (Akalin, 2010: 204). Dünyanın sayılı dillerinden biri olan Türkçenin gelişimi tarihsel olarak istenilen seviyede olamamıştır. “Genellikle, güzel Türkçemiz tarih boyunca öksüz bir çocuk gibi bir köşeye itilmiş ve yabancı dillere daha çok önem verilmiştir. Eskiden Arapça ve Farsçaya verilen bu önem günümüzde özellikle İngilizceye kaymıştır...” (Hengirmen,1998: 15). Bilimsel olarak bakıldığında toplumların yapısı, kültürü ile dili arasında doğrudan ilişki vardır. Bu anlamda Türkçenin arzu edilen gelişimi göstermemesi, dilin yapısından değil, toplumun değer yargılarından kaynaklanmaktadır. Türkçenin sorunlarına yönelik ortak akıl, millî bilinç gibi konularda görüş ayrılıkları geçmişten günümüze devam etmektedir. Küreselleşen dünyada teknolojik gelişmeler ile birlikte dil de değişim göstermektedir. Türkçe, bu değişime ayak uyduracak zenginlikte ve potansiyelde bir dildir. Türkçe, *ses bayrağımız* olması

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 11 Fall 2014

hasebiyle bizler için daha fazla önem taşımaktadır. Türk milletinin, düşünce ve sosyal yaşamındaki değişimlerin dil üzerinde etkiler oluşturması tarih boyunca kaçınılmaz olmuştur. Özellikle İslam dininin benimsenmesi sonrasında oluşan etkileşim dilde de kendini göstermiştir. “... *Türkçenin, yabancı dillerin akınına karşı benliğini koruma meselesi, Türklerin İslâm medeniyeti çerçevesi içerisine girdikleri, X. Yüzyıldan itibaren ortaya çıkar*” (Öksüz, 2004: 167). Anadolu’ya Selçuklular ile girişimizden Osmanlı Devleti’nin son dönemine kadar Türkçenin gelişimi noktasında sıkıntılar olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Cumhuriyet Dönemi ile birlikte Atatürk önderliğinde gerçekleştirilen dil faaliyetleri, Türkçenin zenginleşmesi noktasında önemli kazanımlar sağlamıştır; fakat Atatürk’ün ölümüyle birlikte dilde özleştirme/sadeleştirme hareketleri iki yönlü olarak ideolojik birtakım saplantıların odağı olmaktan kurtulamamıştır. Dolayısıyla, Türkçe bu tür kısır tartışmalardan zarar görmüştür. Müslümanlığın etkisiyle din ve ilim dili olan Arapça ile İslam etkisinde gelişen edebiyatın dili olan Farsçanın öğrenilmesi, Selçuklular ve akabinde Osmanlılar Dönemi’nde kullanılması neticesinde zaman içerisinde doğal olarak Türkçe içerisinde yabancı kökenli sözcük sayısında artış olmuş, edebiyat dili (yazı dili) ile halkın konuşma dili arasında farklılıklar oluşmuştur. Dil gelişimi açısından olumsuzluk teşkil eden bu durum, bazı sözcüklerin zaman içerisinde oturmasıyla bir nebze azalmıştır; fakat Osmanlı’nın son döneminde özellikle Batı edebiyatından olan etkileşim neticesinde, Fransızca kökenli çok sayıda sözcük ve sözcük grubu yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle Arapça ve Farsça kökenli alıntı sözcüklere yönelik olarak tepkilerini koyan birtakım aydın, yazar/şair ve ilim adamlarının bu defa Fransızca kökenli sözcükleri yoğun olarak kullanması tam bir çelişki örneği olmuştur. Dilde sadeleşme hareketleri ve yaşanan dil tartışmaları Atatürk Dönemi’nde ve sonrasında da sorun olarak var olmaya devam etmiştir.

Ulusal bilincin, yaşamın, bilimin, kültürün aynası olan dil, canlı bir varlıktır. “*Kısaca söylenecek olursa dil, aynı zamanda her yönüyle bir ulusun kültürünün de aynasıdır; insanın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracı, dildir*” (Aksan, 1995: 13). Dil, sürekli değişim göstermektedir. Güçlü bir milletin, zengin bir ulusal dili olması için II. Meşrutiyet Dönemi’nden itibaren başlayan milliyetçilik akımının da etkisiyle birçok dergi ve dernek ortaya çıkmıştır. Özellikle Türk Derneği (1908), Türk Yurdu (1911), Türk Ocağı (1912) Türk milliyetçiliğini benimseyen derneklerdendir. Bu dönemde ortaya çıkan Yeni Lisan Hareketi, A. Canip, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp gibi önemli ilmi şahsiyetler; Genç Kalemler Dergisi’ndeki yazılarıyla ortaya çıkmışlardır.

Dilde oluşturulan tasfiyecilik karşısında sadeleşmeyi savunan akımlardan bir tanesi de Genç Kalemler dergisi çevresinde oluşan Yeni Lisan Hareketi’dir. Yeni Lisan Hareketi; A. Canip, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp imzalı yazılarla başlayan millî edebiyat mensupları, dilde sadeleşme, millî şuur, millî dil bilinci gibi birtakım düşüncelerle ortaya çıkmış, dilin saf ve arı bir şekilde olması için çalışmışlardır. Edebiyat hakkında “*millî*” tabiri bilinçli bir şekilde 1908 Meşrutiyet hareketinden sonra başlamıştır. 1911’de, Selânik’te Ali Canip, Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp’in Genç Kalemler dergisindeki faaliyetleriyle “*millî*” sıfatının adeta bir benzini alevi gibi basın hayatımızı sarmış, bu tarihten sonra Cumhuriyet’in ilk yıllarına kadar birçok kitapların isimlerinin hemen altına “*millî roman*”, “*millî hikâye*”, “*millî tiyatro*” gibi alt başlıklara rastlanmaktadır (Okay, 1990: 41). Milliyetçilik, dil ve kültürde kendisini göstermiştir. Türk milliyetçisi aydınlar, Osmanlı Devleti’nin parçalanma tehlikesi karşısında çareler arama gayreti içerisinde olmuşlardır. Bunun neticesinde ortaya çıkan Yeni Lisan Hareketi; toplumun, milletin vicdanının sesi olmak, onların adına haykırarak, onlar adına konuşmak; ama “Türkçe” konuşmak onlarda temel gaye olmuştur. Çünkü, ortak bir dili konuşamayan, iletişim kuramayan bireyler millet olamazlar, aynı dilden konuşamazlar. Anlaşabilmek ve ortak hareket etmek için aynı dili konuşmak elzemdir. II. Meşrutiyet Dönemi’nden itibaren yoğun olarak yaşanan dil tartışmaları günümüzde de tüm hızıyla devam etmektedir. Özellikle Cumhuriyet Dönemi’nde Atatürk’ün yapmış olduğu Dil Devrimi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

çerçevesinde yapılan çalışmalar ve sonrasındaki gelişmeler Türkçe açısından olumlu ve olumsuz birçok gelişmeyi bünyesinde barındırmaktadır.

Türkiye'de dil tartışmaları ve dil değişiminin gerekliliği en az 1850'lerden itibaren resmî çevreler, aydınlar, yazarlar, eğitimciler ve yayıncıların büyük çoğunluğu tarafından ortak bir görüş olarak dile getirilmiştir. Türkçe ile ilgili nasıl bir değişim ve strateji izlenmesi gerektiği konusu hep tartışmalı olmuştur. İki kesim arasında tartışma olur: Tasfiyeciler/özleşmeciler ve sadeleşmeciler: Özleşmeciler, dilin sembolik boyutunu öne çıkarmışlar; sadeleşmeciler ise araçsal boyutuna önem vermişlerdir. Özleşmeciler, Jakoben tutumlarıyla, halka yeni bir dil öğreterek, yeni bir kimlik kazandırmaya çalışmışlar ve planlarını gerçekleştirmek için çok fazla vakitlerinin olduğunu düşünmüşlerdir; sadeleşmeciler ise görelî olarak daha demokrat çizgide kalarak, halkı aydınlatmak ve millî, kolektif bir ruh oluşturmak için, halkın konuştuğu dili, kökenlerine bakmaksızın Türkçe kabul etmişler, *"Türkçeleşmiş olan Türkçedir"* sloganını benimsemişlerdir (Özyurt, 2005: 55). Özleşmeciler veya özleştirmeçiler, tasfiyeciler, uydurmacılar bir kesimi temsil ederken diğer kesim ise sadeleşmeciler adıyla görüşlerini dile getirmişlerdir.

Cumhuriyet'in ilanından sonra yeni bir devletin kuruluşuna imza atan Atatürk, öncelikle millî bir dil oluşumuna ihtiyaç duyulduğunun farkında olarak Türkçe ile ilgilenmeye başlamıştır. Yabancı kökenli sözcüklerin ağırlıklı olmadığı, saf ve arı bir Türkçe ile konuşma düşüncesini taşıyordu. Bunu görüşlerinde anlamak mümkündür. *"Türk milletinin dili Türkçedir. Türk dili, Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği pek çok tehlikeli durumlardan, ahlakının, geleneklerinin, hatıralarının, çıkarlarının, velhasıl kendi milliyetini oluşturan her şeyin dili sayesinde korunmakta olduğunu görüyor ve biliyor. Türk dili Türk milletinin kalbidir, zihnidir"* (İnan, 2000: 28-29). *"...İnsan olarak Atatürk, geleceği çok iyi görebilme, zamanlamayı çok iyi yapabilme, milletini iyi tanıyıp, ona güvenme, insan sevgisiyle dolu olma, her zaman halkla birlikte hareket etme, vatanperver birisi olmak gibi meziyetleri kendi nefsinde toplamış olmakla da diğer insanlardan ayrılmaktadır"* (Cöhce, 2014:233). Bir milletin dilinin, o milletin omurgası hüviyetinde olduğunu düşünen Atatürk, Türkçeye yönelik özleştirme faaliyetlerine bu bağlamda ağırlık vermiştir.

Atatürk'ün eğitim anlayışı ve Türkçe

Atatürk, genel manada eğitim felsefesini ve onun doğal sonucu olarak Türkçe anlayışını şu ilkeye dayandırmıştır: *"Millî olmayan eğitim, yüzyıllardır süren felaketlerimizin temel sebeplerindedir"* (Akyüz, 1994: 292). Atatürk, bu düşüncesi bağlamında Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından sonra dilin bir eğitim faaliyetiyle istenilen duruma gelebileceğini düşündüğü için bilimsel çalışmalara ağırlık verilmesini istemiştir. Dil Devrimi de bu bağlamda gerçekleştirilmiştir. Atatürk bir öğretmen, bir eğitimci edasıyla topluma yön vermiş bir liderdir. Toplumun her alanına yönelik yaptığı çalışmalar da bunun göstergesidir. Atatürk, Dil Devrimi dâhil olmak üzere tüm inkılaplarının temelini toplumun kökten değişimi ve gelişimi felsefesi çerçevesine oturtmuştur. Atatürk'e göre milletimizin bilinçlendirilmesi, toplumumuzun müreffeh bir toplum hâline getirilmesi için en önemli öge hiç şüphesiz eğitimidir. *"Eğitim bir milletin ruhudur, geleceğinin garantisidir"* (Çelik, 2014: 299). Eğitimin gerçekleştirilmesinin en temel yolu da dildir. Bu itibarla Atatürk, Osmanlı Türkçesi'nin saflaştırılması gerektiğine inandığı için öncelikle dile el atmıştır. *"Milliyetin çok bariz vasıflarından biri dildir. Türk milletindenim diyen insan, her şeyden evvel ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan Türk kültürüne, topluluğuna bağlılığını iddia ederse buna inanmak doğru olmaz."* (Saray, 2012: 139). Bir topluma veya millete aidiyet hissinin bir milleti ayakta tutan en önemli değer yargılarından birisi olarak gören Atatürk, yeni bir ulus yaratma çabasının ancak millî bir dil bilinci ile gerçekleşebileceğinin farkında olarak davranmıştır. Atatürk, Türkçeyi etkili ve güzel bir şekilde konuşmuş, doğru ve kurallarına riayet ederek yazmıştır. *"Sözcükleri seçmedeki özen, anlatım zenginliği, sergilediği söz sanatları, söz*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

varlığının genişliği Atatürk'ün Türkçeyi kullanmadaki ustalığını ortaya koymaktadır. Her yazısı, her konuşması, her özdeyişi Atatürk'ün Türkçe ustası olduğunun bir kanıtıdır" (Akalin, 2011: 586). Atatürk, Türk kültürü ve Türk milletinden bahsedebilmek için Türkçe konuşup yazmayı en temel gereksinim olarak belirlemiştir. Atatürk'e göre Türkçe konuşmayan bir birey, toplumun ve milletin bir parçası olamaz; çünkü millî değerlere yabancı kalır. Türk milletine mensup olmanın yolu Türkçe konuşmaktan geçer. Diline yabancılaşan bir bireyden millî bilinç, ortak duyuş, ortak düşünce ve kader birliği beklenemez. Millet'in ve kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarımında önemli rol oynayan dilin/Türkçenin özümüzden ayrı olması elbette düşünülemez. Bu itibarla Atatürk, Türkçenin resmî bir dil olması için evvela yabancı kökenli gereksiz sözcüklerden arınmasını istemiş ve dilde sadeleşmeye ağırlık vermiştir.

Atatürk ve dil devrimi

Atatürk, yabancı kökenli sözcüklerin etkisinde kalmış olan Türkçeyi bu etkiden kurtarmak, yabancı unsurlardan arındırılması sürecini başlatmak, Türkçenin tarihi zenginliğini, değerini ortaya çıkararak dili millî kimliğe büründürmek, bir nevi dili tedavi etmek için Dil Devrimi'ni temel gereksinim olarak görmüştür. Bu amaçla Atatürk, Kurtuluş Savaşı sonucunda millî birlik ve beraberlik için dil ve tarih bilincine gereken önemin verilmesini istemiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra Türk kültür hayatında önemli değişimler olmuştur. 1928 yılında Harf Devrimi yapılmış, 1931 yılında Türk Tarih Kurumu ve 1932 yılında Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Türk Dil Kurumu) kurulmuştur. Modern bir eğitim anlayışı çerçevesinde Osmanlı'dan kalan birtakım kurumlar ve anlayışlar değişikliğe uğramıştır. Dil de öncelikli olarak değişikliğe uğramıştır. Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) Kanunu ile başlayan "millî" anlayış "Dilin millî ve zengin olması, millî duygunun gelişmesinde başlıca etkindir. Türk dili, dillerin en zenginidir, yeter ki bu dil bilinçle işlensin. Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk Milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır" (Saray, 2012: 139). Atatürk'ün bu görüşleri doğrultusunda Türk Dil Kurumu, öz Türkçecilik faaliyetlerine devam etmiştir. 1923-1928 yılları arasında kullanılmaya devam edilen Arap Alfabetiyle okuma-yazma oranlarının artırılmayacağına olan inanç neticesinde 1 Kasım 1928 tarihinde Latin Alfabeti kabul edildi. Ulusal kültürün gelişmesi, millî bir dil yaratılması arzusu *Dil Devrimi* ile yapılacaktı. Atatürk, Dil Devrimi'nin bir ayağı olan yazı devrimi ile ilgili görüşlerini değişik yerlerde şu şekilde dile getirmiştir: "Arkadaşlar, bizim güzel ahenktar, zengin lisanımız yeni Türk harfleriyle kendini gösterecektir. Asırlardan beri kafalarımızı demir çerçeve içinde bulduran, anlaşılmayan ve anlayamadığımız işaretlerden kendimizi kurtarmak mecburiyetindeyiz. Lisanımızı muhakkak anlamak istiyoruz. Bu yeni harflerle behemehâl pek çabuk bir zamanda mükemmel bir surette anlayacağız ben buna eminim. Atatürk, yurttaşlara dönerek şunları söylüyordu: Vatandaşlar, yeni Türk harflerini çabuk öğreniniz. Bütün millete, köylüye, çobana, hamala, sandalcıya öğretiniz. Bunu vatanperverlik ve milliyetperverlik vazifesi biliniz. Bu vazifeyi yaparken düşününüz ki bir millet'in, bir heyeti içtimaiyenin yüzde onu, yirmisi okuma yazma bilir, yüzde sekseni bilmez; bu ayıptır. Bundan insan olanlar utanmak lâzımdır. Bu millet utanmak için yaratılmış bir millet değildir. İftihar etmek için yaratılmış ve iftiharlarla tarihini doldurmuş bir millettir. Millet'in yüzde sekseni okuma, yazma bilmiyorsa hata bizlere değildir. Hata onlardadır ki, Türk'ün seciyesini anlamayarak bir takım zincirlere kafalarımızı sarmışlardır. Mazinin hatalarını kökünden temizlemek zamanındayız. Hataları tashih edeceğiz. Hataların tashih olunmasında bütün vatandaşların faaliyetini isterim. En nihayet, bir sene, iki sene içinde bütün Türk heyeti içtimaiyesi yeni harfleri öğreneceklerdir" (Şimşir, 2006: 15). Atatürk, Arap Alfabeti'nin Osmanlı Dönemi'nin de etkisiyle arzu edilen okuma-yazma oranını gerçekleştirmediğini, yüzde on-yüzde yirmi aralığında bulunduğunu, çağdaş ve uygar ülkelerin okuma ve yazma oranlarının yüksek olduğunu, dolayısıyla bizde okuma-yazma bilenlerin sayısının artması gerektiğini, Türk milletinin bireyleri olarak herkesin Türkçenin kendi özüne dönmesinin gerekliliğini dile getirmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra "Türk dilinin kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

kavuşturulmasını sağlamak için” Latin alfabesi kabul edilmiş, Dil Encümeni oluşturulmuş, akabinde Türk Dil Kurumunun kuruluşu ile Dil Devrimi'nin rotası belirlenmiştir. Atatürk, dilde ve yazımda birliğin oluşması için alfabe değişikliğinin, dilde sadeleşmenin şart olduğunu düşünmüş ve bu sorunların çözümü için birtakım çalışmaların yapılmasını istemiştir. Atatürk ve Dil Devrimi'ne yönelik olarak Aksoy, şu görüşleri dile getirmiştir: “*Bundan önce dağınık, kişisel olan dili özleştirme çabaları, birbirini tutmayan Türkçeleştirme anlayışları, Atatürk'ün işe el koymasıyla bir ilke ve bir yöntem etrafında toplanmış, plânlı, programlı, toplumca benimsenen hızlı bir akım halinde belli bir amaca doğru yol almaya başlamıştır. İşte buna dil devrimi diyoruz*” (Aksoy, 1963: 23). Timurtaş'a göre ise Dil Devrimi'nin amacı, millileşmek ve çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmaktır. Millileşmekle Türkçeyi yabancı dillerin etkisinden kurtarmak; çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmakla da Türkçeyi bütün bilim kavramlarını ifade edebilecek güce kavuşturmak kastedilmektedir (Timurtaş, 1981: 327). Yücel, Dil Devrimi'nin özellikle sözlükbilimsel anlamda yenilemeleri beraberinde getirdiğini, Türkçenin temel kurallarına aykırı deyim, terim ve söyleyişler yerine Türkçenin temel kurallarının esas alınmasının amaçlandığını, bu doğrultuda yerli bir felsefe, hukuksal ve yönetsel terimlerle donatılmak istendiğini, bunun için Batı bilimlerinden çeviriler yapılarak belirlenen amaçların gerçekleştirilmek istendiğini dile getirmektedir (Yücel, 1998). Dil Devrimi'nin algılanışında, yorumlanmasında aydınların, bilim adamlarının topluma yön veren birtakım insanların farklı yaklaşıtlarını görmek mümkündür. Özellikle ideolojik yaklaşıtlarının da etkisiyle farklı baktıkları, görüşlerinden, değerlendirmelerinden anlaşılmaktadır. Korkmaz, Dil Devrimi'nin sonuçlarını şu şekilde açıklamaktadır: Türkiye Türkçesi gelişime ve değişime açık bir dil olma özelliği kazanmış, ilk defa Cumhuriyet Dönemi'nde devlet, dil konusu üzerinde etkisini göstermiş, Atatürk Dönemi'nde ulusal kültür politikasına koşut ulusal bir dil politikası izlenmek suretiyle çok sayıda Arapça, Farsça ve Fransızca sözcük dilden çıkarılmış, bu sözcükler yerine Türkçenin dil özelliklerine uygun, geniş kitlelerce kabul görmüş sözcükler getirilmiştir. Dil Devrimi, halkta ana dil bilincinin oluşmasını sağlamıştır. Osmanlı Türkçesi'ne bağlı olarak yazı dili ve konuşma dili arasındaki fark ortadan kaldırılmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde üniversitelerde bilinçli olarak Türkçe üzerine çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Türkçe, bilim ve kültür dili olma niteliği kazanmıştır (Korkmaz, 2003: 342-344).

Atatürk'ün gerçekleştirdiği Dil Devrimi sonrasında Osmanlı Türkiye'si'nde olan ayrılıklar, farklılıklar yeni Türkiye'de kapanmış, ortadan kaldırılmıştır. Yazı dili ile konuşma dili birbirine yaklaştırılmış, kitap, gazete ve hükümet belgelerinin dili konuşulan dil ile aynı olmuştur. Batı ülkelerinden normal olandan farkı yoktur. Bu değişikliğin dil bilimi ve kültür yönünden, dilleri üzerindeki etkilerini ancak Türklerin kendileri yargıda bulunabilir. Değişimin eğitimsel ve toplumsal etkileri kişiye göre yorumlanabilecek kadar açıktır (Lewis, 2007: 431). Atatürk, kısa vadede arzulamış olduğu birtakım hedeflere ulaşmıştır; fakat bunu yeterli görmemiş, dilde yapılması gereken birçok çalışma olduğunu düşünmüştür. Fakat beklenmeyen ölümü dilin gelişimini etkilemiştir. Atatürk'ün vefatıyla birlikte seyir değiştiren dilde özleştirme faaliyetleri birtakım ideolojik bakış açılarının da etkisiyle “*tasfiyecilik/uydurmacılık*” gibi birtakım olumsuz eleştirilerin, tartışmaların eksenine oturtulmuştur. “*Dilin sadeleşmesi ve zenginleşmesi başka şey, basitleşmesi ve yoksulluğa düşmesi başka şeydir. Tarihte Allah! Allah! naralarıyla uğuldayan, kasırgalar koparan Türk askeri vatani, milleti, devleti, istiklâli, hürriyeti, şerefi ve namusu için harbe girer ve bu suretle zaferden zafere koşar. Allah, vatan, millet, devlet, istiklâl, hürriyet, şeref, namus, zafer Arapçadan alınmıştır ama bu heybetli kelimeler, devşirme de olsa, bu mefhumlar için şehadet şerbeti içen yeniçeri gibi Türkoğlu Türk'tür. Her Türk'ün kafasında ve gönlünde yaşayan kelimelere musallat olmak, onların yerine öz gibi ne idüğü belirsiz, çerden çöpten, cılız “sözcük”leri yerleştirmeye millî hafızamızın, zihni ve hissî alışkanlıklarımızın bozulmasına sebep olur*” (Akyavaş, 1980: 44). Türkçe, maalesef sözcükler/kelimeler bağlamında ikilemler içerisine

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 11 Fall 2014

sokulmuş, bizden olanlar veya olmayanlar şeklinde dile ihanet suçlamaları ve vatan hainliği gibi ithamları beraberinde getirmiştir.

Atatürk ve öz Türkçe çalışmaları

Özleştirme, Türk Dil Kurumu Büyük Sözlük'te şu şekilde tanımlanmaktadır: “Özleştirmek işi, arılaştırma. Türkçenin olanaklarından yararlanarak yabancı sözcüklerin yerine Türkçelerini bulma ve yerleştirme, dilimizi giderek daha daha öz bir duruma erişirme işi” (URL-1) Özleştirmecilik, bir dili yabancı öğelerden arıtarak arı, katışıksız bir duruma getirme ve kendi imkânlarıyla geliştirmeyi amaçlayan bir çalışmadır (Erciyas, 2010: 1189). Atatürk, dil ve kültür birliğini sağlamanın yolunun dilden geçtiğini en iyi bilen liderlerden biridir. Bu sebeple Atatürk, bir milleti millet yapan ve kültürün temelini oluşturan öge olan dilin etkilerinin farkında olarak dilin gelişmesini hızlandırmak amacıyla Dil Devrimi'ni gerçekleştirmiştir. Bu paralelde Harf Devrimi ve Türk Dil Kurumunun kurulması ile beraber alt yapı oluşturularak, millî bir dil anlayışının oluşturulmasını şu görüşleriyle desteklemiştir: “Türk dilinin sadeleştirilmesi, zenginleştirilmesi ve kamuoyuna bunların benimsetilmesi için her yayın aracından faydalanmalıyız. Her aydın, hangi konuda olursa olsun yazarken buna dikkat edebilmeli; konuşma dilimizi ise ahenkli, güzel bir hale getirmeliyiz. Türk dilinin kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için, bütün devlet teşkilâtımızın dikkatli, alâkalı olmasını isteriz” (Saray, 2012: 140-141). Atatürk, bu görüşleriyle dil meselesini vatanın, milletin geleceği adına önemli bir mesele olarak gördüğünü dile getirmiştir.

Atatürk, harf devrimi ile birlikte Dil Devrimi'nin hızlandırılmasını sağlamakla kalmayıp Arapça sözcüklerin etkisini azaltmıştır. Bu yaşanan gelişmeler, Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin kalıplarına, Arapçanın kök ünsüzlerine, biçimbirimlerine ve dil kurallarına bağlı kalınmayacağına önemli göstergesi olmuştur. Türkçeye yabancı sözcüklerin girişinde yeni harfler kullanılmak suretiyle Türkçenin temel söyleyiş kuralları esas alınmıştır (Hatiboğlu, 1973: 25).

Dil Devrimi ve sonrasında gerçekleştirilen dilde özleştirme çalışmaları, beraberinde tartışmaları da getirmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı'nın tarihini yazan M. Fuad Köprülü, o dönemde yapılan dilde özleştirme çalışmalarının olumlu anlamda birtakım gayeler ile başladığını, Türkçenin manevi tesiri altında hareket edildiğini, yeni kelimeler, tabirler, ifadeler bulmak amacıyla çalışmalar yapıldığını, yapılan bu faaliyetlerin ruhlarda ve fikirlerde millî dil şuuru yaratmak anlamında ekili olduğunu; fakat Türk Dil Kurumunun uydurduğu birtakım ıstılahların, mütehasıs ilim adamlarına zorla kabul ettirilmeye çalışılması ve okullara ders kitapları vasıtasıyla girmesinin sonucunda ilk, orta, lise, üniversiteye kadar genişletilen cebri hareketin meş'um sonuçları doğurduğunu düşünmektedir (Köprülü, 1980: 252). Türkçeyi zenginleştirme ve millî bir kimliğe büründürme gayesiyle Atatürk'ün öncülüğünde başlayan dilde özleştirme hareketi, dilde maneviyat eksikliği, kültürel yozlaşma, dilin fakirleşmesi, uydurmacılık, tasfiyecilik gibi çatışmaların içerisinde sokulmuştur.

Türkçenin sadeleştirilmesi kapsamında birtakım ideolojik kamplaşmalar olduğunu, Köprülü de dile getirmektedir: Türkçenin sadeleşmesi, Tanzimat Dönemi'nden beri süregelen olumlu katkıları olan çalışmalardır. Türkçenin sadeleştirilmesi faaliyetlerine bakıldığında önce yazdığımız Türkçe ile şimdiki Türkçe arasında olumlu anlamda farklılıklar vardır; fakat Türkçenin sadeleştirilmesi için mücadele edenler iki pencereden bakmaktadırlar. Birinci zümre, tekâmülcüler dediğimiz Ziya Gökalp'in terkipçi görüşlerinden esinlenen, muayyen kaidelere bağlı kalarak, Türkçeyi yabancı kaidelerden ve halkın anlamadığı yabancı kelimelerden kurtarmak, Türk dilini bugünün fikir ve hislerini tamamıyla muktedir zengin bir bilim ve sanat dili haline getirmek; ikinci zümre ise dilde mutaassıp ırkçılık taraftarı olan bakış açısına sahiptirler. Bunlara göre Türk kökünden gelmeyen bütün kelimeleri, yüzlerce yıldan beri kullanılmış olsalar bile, dilden çıkarıp atmak ve yerlerine yeni kelimeler uydurmak veya Türkçenin başka lehçelerinden yeni kelimeler

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

almak suretiyle adeta suni ve cebri bir dil yaratmak istiyorlardı. Bu düşüncede olanlar; dilde süratli bir şekilde ihtilal yapmak isteyen, üç-beş ifratçı ve hayalciden ibaretti. Ki zaten dil tarihi ve dil sosyolojisi hakkında bilgileri çok mahdut ve iptidai kalmıştır (Köprülü, 1980: 250-251). Köprülü'nün de belirttiği üzere Atatürk'ün arzuladığı Türkçenin özleştirilmesi ile sonrasında gerçekleştirilen faaliyetler ve dile etkileri farklı boyutlardadır. Dilde özleştirme hareketleri bir süre sonra Atatürk'ün istemediği bir mecraya sürüklenmiştir. Atatürk, bunun üzerine Güneş-Dil Teorisi'ni ortaya atmış ve doğrudan dilde özleştirmeye karşı olmamakla birlikte Türkçeleşmiş birtakım yabancı kökenli sözcüklerin-özellikle Arapça-Farsça sözcükler- dilden çıkarılmasını istemediğini bu teorisi ile dolaylı da olsa ortaya koymuştur. Bu teorisiyle Türkçenin eski bir dil olduğu, eski dillere kaynaklık ettiği, dolayısıyla bütün dünya dillerindeki birtakım kelimelerin Türkçe kökenli olduğuna yönelik bir teoridir. *"Güneş-Dil Teorisi'nin özü, Türkçenin eskiliği ve başka dillere kaynaklık ettiğinin bazı ses inkişafı ile izahıdır. Bu mahiyette bir görüşü taşıyan Güneş-Dil Teorisi 1932'den 1936'ya kadar dil davasında esas tutulan aşırı tasfiyeciliği de bir anda durdurmuştur. O ana kadar yapılan tasfiye ve özleştirme hareketlerinin neticesini dikkatle müşahade eden Atatürk, bir çıkmaza saplandığını görerek, bu gidişin durmasını bizzat arzu etmiştir. Güneş-Dil Teorisi'nin dil davasındaki müspet yönü tasfiyecilik ve özleştirmecilikteki aşırılığı durdurmasıdır"* (Sertkaya, 1980: 15). Bu teoriyi özleştirmecilik hareketine karşı bir görüş olarak değerlendirmek mümkündür. Atatürk'ün arzu ettiği millî bir dil anlayışı ve bu doğrultuda yapılan birtakım çalışmalar gerek Atatürk'ün yaşadığı dönemde ve gerek sonrasında gelişmeler, Türkçe açısından olumsuz gelişmeleri de beraberinde getirmiş, zaman içerisinde Atatürk'ün görüşlerinde de değişiklikler olmuştur: *"Yeni Türkçe kelimeler teklif edebiliriz. Bu yönde ısrarla çalışmalıyız. Fakat, Türk dilinin yapısını zorlamak olmaz. Bu bünye meselesini Türk dilinin olgunlaşma seyrine bırakmalıyız. Birkaç gün önce Ahmet Cevat Bey'e söyledim: Ketebe, yektübü Arabındır; kâtip, kitap, mektup Türkündür"* (İnan, 1969: 21). Yavuz Bülent Bakiler, dilde sadeleştirme/özleştirme tartışmaları bağlamında yapılan tutarsız davranış ve tutumları eleştirmektedir. Ayrıca köken itibarıyla öz Türkçe olmayan "-sel" ve "-sal" eklerinin Latince kökenli olduğunu, Türkçesi varken bunun kullanmanın anlamsız olduğunu dile getirmektedir. Türkçenin güzellikleri görülmemesinin Türkçeye en büyük zararı verdiğini dile getiren Bakiler; bazı öğrencilerimiz, bazı tabiilerimiz -sel ve -sal ekleriyle konuştuklarını sanıyorlar. Örneğin; "tarih" kelimesi Arapçadan *tarihi* demek varken Latince *tarihsel* diyerek altı Arapça üstü Latince demenin mantığı yoktur. Cumhuriyet'in ilanından sonra bize tanınan en büyük hürriyet, Türkçeyi tahrip etme, bozma hürriyetidir. Kimse bu duruma karşı ses çıkarmamaktadır. -sel ve -sal eklerinden öğrenen ve tiksinti duyan bir kişi olarak Türkçe ile ilgili yapılan öz Türkçe tartışmasını şu şekilde değerlendirmek mümkündür: İngiltere'ye gittim ve kaptan vardı. Ben ona mahsustan kaptana "Sizin dilinize Fransızcadan ve Latince'den geçen kelimeler var, neden öz İngilizceyle konuşmuyorsunuz?" diye sordum. O da bana Ne demek öz İngilizce? Bizde İngilizce vardır. Dilimize gelen kelimeler var, onu dilimizden ayıramayız." dedi. Bu doğru bir tespit. Sonra bana döndü ve saatine baktı "Şu an kızım evde tutmuş olduğum hocayla Shakspeare'i öğreniyor. dedi. Shakspeare'in 350 yıl önce yazmış olduğu eserleri okuyor. Bizde bırakın 350 yılı, Cumhuriyet dönemi eserlerini okutuyoruz. Dildeki tahribat yüzünden. (URL-2).

Atatürk, Türk milliyetçisi Ziya Gökalp'ın görüşlerine yakın bir şekilde kendisini konumlandırmıştır. Atatürk'ün yapmış olduğu Dil Devrimi'ne bakıldığında, milliyetçi bir anlayışla dilde millî bilinci arzulamış; fakat bu arzunun, ırkçı bir bakış açısının tezahürü olmadığı görülmektedir. Türk birliği mefkûresi (dilde, fikirde, kültürde birlik) ile ilgili olarak *"Türk milliyetçiliğinin ikinci ve en büyük bayraktarı olan Atatürk'ü kastederek Gökalp şöyle demektedir: Söylemek kolay. Yapmak ve bilhassa muvaffakiyet ile neticelendirmek çok güçtür. İşte Gazi Mustafa Kemal Paşa bunu başarmıştır"* (Akt. Saray, 2012: 56). Dil Devrimi bağlamında gerçekleştirilen dilde özleştirme çalışmaları, Osmanlıcadan ve Batı dillerinden gelen öğeleri karşılamak üzere yapılan çalışmalarda, başlıca şu yollara başvurulduğu görülmektedir:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

1. Yabancı karşılığa, Türkçe kök ve eklerden yararlanarak sözcük, bileşik sözcük ve tamlamalar türetmek,
2. Türkçenin geçmişteki dönemlerinde kullanılmış ve unutulmuş öğelerini canlandırmak,
3. Anadolu ağızlarında yaşamakta olan, bir bölümü eskiden gelen, bir bölümü de doğrudan doğruya ağızlarda türemiş sözcükleri almak,
4. Türkçenin değişik lehçelerinden, halkın yadırgamayacağı öğeleri aktarmak (Aksan, 2007: 60).

“Atatürk döneminde, Türkçenin sadeleştirilmesi girişimleri ve eğitim seferberliği başlatılmış, Arapça ve Farsça kelime ve kurallar dilden atılmış, halktan kelimeler derlenmiş, eski kaynak eserlerden Türkçe kelimeler taranmış, Türkçe sözlük ve gramer kitapları hazırlanmış, dil üzerine çalışacak kurumlar kurulmuş ve Türkçe zengin bir bilim, kültür, sanat, edebiyat ve eğitim dili hâline getirilmiştir” (Karakuş, 2009: 162-163). Öz Türkçe sözcükler için türetilen bazı sözcükler ve buna karşılık dile asırlar öce yerleşmiş birtakım sözcüklerin dilden çıkarılması girişimleri, dilde birlik konusunda birtakım sıkıntılar ortaya çıkarmıştır. Türkçenin “aşırı özleştirilmesi hareketine” ve öz Türkçecilik çalışmalarına karşı toplumda birtakım karşı görüşlerin ortaya çıkmasıyla birlikte dilde özleştirme çalışmalarına yönelik olarak “tasfiyecilik, uydurmacılık, dilde asimilasyon, dil faşizmi” gibi ithamları da beraberinde getirmiştir. Arapça- Farsça kökenli Türkçe sözcüklere karşı takınılan olumsuz tutumlar, Atatürk’ün arzu ettiği dil araştırmaları ve Türkçenin sorunlarının giderilmesi noktasında bir olumsuzluk olarak görülmüştür.

Şair Ali Faik Ozansoy, Birinci Türk Dili Kurultayı’nda dilde özleştirme ile ilgili olarak şu görüşlerini dile getirmiştir: “Kökenleri ne olursa olsun, mana olarak bugün âlim, cahil herkes tarafından bilinen, kabul edilen kelimeler öz Türkçe kelimeler kadar kendi malımızdır, servetimizdir. Biz sanıldığı gibi Arapça ve Farsçanın esiri olmadık. Biz o kaynaklardan istediğimiz şekilde tasarruf ettik. Onların kelimelerine kendi ahengimiz vererek, bize ait yaptık. Anlamalarını kendi zevk ve hissimize göre değiştirdik, genişlettik ve zenginleştirdik. Tamamen bizim dilin bir parçası olmuş, bizden izler taşıyan kelimeleri yabancı saymak ve mutlaka onları atmak doğru bir yaklaşım olmaz” (Taneri, 1980: 316-317). Dillerde değişim ve yenileniş kendi kendine ve zamanla olur. Birdenbire büyük değişimler dile zarar verir. Tabii bir seyir izlenmelidir. Kişi veya kurumların keyfiyetiyle değişiklik olmamalıdır. Hiçbir dil saf ve öz değildir. Dillerde büyük oranda değişiklikler, konuşma ve yazı dilinde değil, ilim, sanat ve meslekler ile ilgili terimlerde olabilir. Bu durum medeniyet değişikliğinin gereğidir. Edebi dilden kelime atmak, bir milleti bin yıllık tarihinden ve kültüründen uzaklaştırır. Sadeleştirme ve özleştirme hareketini uydurmacılık hâline getiren Dil Kurumunun, 15-20 yıldan beri tahrip edici tutumudur (Timurtaş, 1980: 328-329). Özellikle Atatürk sonrası Türk Dil Kurumunun birtakım ideolojik bakış açılarıyla yönetilmesi, dilde özleştirmenin getirmiş olduğu birtakım olumlu anlamdaki değişimlerin olumsuz bir şekilde bürünmesine neden olmuş, dilde birliğin yerine dilde çatışma almıştır. Dilde yenilikçi/muhafazakâr çatışması bu noktada kendini göstermiştir. Şüphesiz, Atatürk’ün düşündüğü ve sonuç olarak arzu ettiği şey bu değildir. Atatürk, dilde birlik ve millî bilinç için dilde özleştirmeye/sadeleştirmeye önem vermiş; fakat zaman içerisinde dilde yapılmak istenen birtakım tasfiye girişimlerine karşı çıkmıştır. “Dil tüccarlarımız, Atatürk’ün öz Türkçeyi tecrübe etmek isteği üzerine” derhal, kraldan fazla kral taraftarı bir hızla, dilde aşırı bir tasfiyeciliğe girişmiş, akla hayâle gelmez çirkinlikte, meçhul kelimeler uydurmuş ve bu uydurma kelimelerle hazırlanan metinler bizzat Atatürk’ün hiddetine ve ızdırabına sebep olmuştur.” Yine bu bağlamda Atatürk, “Bir çıkmaza girmişizdir, dili bu halde bırakamayız” demiştir. (Banarlı, 2013: 278). Özellikle Atatürk Dönemi sonrasında Atatürk’ün dil politikasının dışına çıkıldığı için, Arapça ve Farsça egemenliği ortadan kaldırılmaya çalışılmış; fakat Batı kökenli kelimeler alınmaya devam edilmiştir. Bu durum dilde tutarsızlığa ve

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

istikrarsızlığa yol açmıştır. Bu nedenle dilde Arapça ve Farsça düşmanlığı şeklinde yoğun tartışmalar yaşanmıştır

Öz Türkçe kapsamında tartışma konusu olan Arapça- Farsça kökenli

belli başlı bazı sözcükler

Öz Türkçe/dilde özleştirme çalışmaları kapsamında yapılan kelime türetme faaliyetlerinde özellikle Arapça ve Farsça sözcükler üzerinde yoğunlaşma olmuştur. Bu nedenle “Dilde özleştirmeyi savunanlar (öz Türkçeciler)” ile dilde bazı sözcüklerin değiştirilmemesi, olduğu gibi kabul edilmesini, dilden atılmamasını isteyenler “Muhafazakârlar (Osmanlıcacılar)” şeklinde nitelendirilenler arasındaki aşağıda belirtilen bazı Arapça-Farsça kökenli kelimeler ekseninde olmak üzere “dilde anarşizm, uydurmacılık, tasfiyecilik dil ırkçılığı / dil faşizmi, Osmanlıcılık, Arapçılık, Acemcilik” tartışması yaşanmıştır. Bu konuda Atatürk'e yakın olan isimlerden Falih Rıfkı Atay durumu şöyle özetlemektedir: “Atatürk üç baskı arasında idi: Biz Batılı Türkçülerin Türkçeleştirilmeciliği, Ütopistlerin Özleştirmeciliği ve Yaşlı Nesillerin Osmanlıcılığı!” (Atay,1980: 20). Bu tartışmalar, o dönem kadar yoğun olmamakla birlikte günümüzde de yaşanmaktadır. Dilde özleştirme bağlamında tartışma konusu olan Arapça-Farsça kökenli belli başlı bazı sözcükler aşağıda gösterilmiştir:

Yabancı Kökenli Türkçe Sözcük (Arapça- Farsça)

Akıl
Ahlak
Buhran
Bütün
Cevap
Delil
Dimağ
Dinî
Divane
Dua
Duacı
Dükkân
Düşman
Ebat
Ebedî
Ebeveyn
Ecdat
Edat
Edebî
Edep
Edepsiz
Edevat
Edip
Efkâr-ı umumiye
Efrat
Efsane
Efsun
Ehemmiyet
Ehil
Ehli

Önerilen Öz Türkçe Sözcük

Us
Sağtöre
Bunalım
Tüm
Yanıt
Kant
Beyin
Dinsel
Deli
Yakarı
Yakarıcı
Satımevi
Yağı
Boyut
Bengi
Anne ve baba
Atalar
İlgeç
Yazınsal
Ut
Utsuz
Gereç
Yazıncı
Kamuoyu
Bireyler
Söylence
Büyü
Önem
Yetkin
Evcil

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 11 Fall 2014

Ehliyet	Sürücü belgesi
Ehven	Ucuz
Ekber	Yüce, ulu
Ekseri	Genellikle
Ekseriyet	Çoğunluk
Elbise	Giysi
Elem	Üzüntü
Eleman	Öge
Elim	Acıklı
Emel	Umunç
Emin	Güvenli, güvenilir
Emir	Buyruk
Emirname	Buyrultu
Emniyet	Güvenlik
Emrivaki	Oldubitti
Emsal	Benzer
Encümen	Alt kurul
Endişe	Kaygı
Enfüsi	Öznel
Enkaz	Yıkıntı
Esas	Temel
Eser	Yapıt
Esir	Tutsak
Eşkâl	Kılık
Evham	Kuruntular
Gaye	Erek
Fedakârlık	Özveri
Hikâye	Öykü
Hatırlamak	Anımsamak
Hafıza	Bellek
Hastane	Sayrı evi
Hayal	İmge
Hayat	Yaşam
Hesap	Aritmetik
Heykel	Yontu
Hoşça kal	Esen kal
Huzur	Gönenç
Hür	Özgür
Hürriyet	Özgürlük
Islahat	Reform
İbret	Öğrenek
İhtimal	Olasılık
İhtilal	Devrim
İlaç	Em
İmkân	Olanak
İnkâr	Yadsıma
İstikbal	Gelecek
İstiklal	Bağımsızlık
Kader	Yazgı

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Kafa	Baş
Kâfir	Tanımaz
Kâinat	Acun
Kalem	Yazgaç, çizgiç
Kalp	Yürek
Kâtip	Yazman
Leyli	Yatılı
Macera	Serüven
Maddi	Özdeksel
Mahsus	Özgü
Mana	Anlam
Mazi	Geçmiş
Mebus	Saylav
Medeniyet	Uygarlık
Mektep	Okul
Mesela	Örneğin
Mesele	Sorun
Meslek	Uğraş
Millet	Ulus
Millet Meclisi	Kamutay
Millî	Ulusal
Miras	Kalıt, bırakıt, tereke
Müdafaa	Savunma
Mükellef	Yükümlü
Nasihât	Öğüt
Nehari	Gündüzlü
Put	Tapacak
Ruh	Tin
Sebep	Neden
Sual	Soru
Şart	Koşul
Şefaât	Kayırcılık
Şehir	Kent
Şemsiye	Yağmurluk
Şeref	Onur
Şuur	Bilinç
Şüphesiz	Kuşkusuz
Tabii	Doğal
Tehlike	Çekince
Tekâmül	Gelişme
Teklif	Öneri
Ticaret	Tecim
Vazife	Görev
Vicdan	Törel Bilinç
Zarar	Dokunca
Zekâ	Anlak

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 11 Fall 2014

Arapça ve Farsça kökenli bazı sözcüklerin çoğu günümüzde de kullanılmaktadır; fakat bazıları yaygın olarak kullanılmamaktadır. Öz Türkçe kökenli yeni türetilen sözcüklerin çoğu da günümüzde sıklıkla kullanılmaktadır. Bu sözcüklerden “sağtöre, öğrenek, em, acun, yazgaç, çizgiç, saylav, özdeksel, kamutay, kalıt, bırakıt, tereke, tapacak, kayırcılık, törel bilinç, anlak” kelimeleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Bunda toplumun bazı sözcükleri kabullenmesi, özümsemesi; bazılarını ise kabullenmemesi, özümsememesi önemli rol oynamıştır. Dilde sadeleşme veya özleştirme hareketi; sadece Arapça-Farsça kökenli kelimeler odaklı olarak tartışma cereyan ettiği için Türkçe, sığ tartışmaların odağına oturtulmuştur. Hâlbuki dilde özleştirme faaliyeti, memleket meselesi olarak görülüp o doğrultuda millî şuur ile hareket edilmesi, Türkçenin bu çıkmazdan kurtulmasına yardımcı olacaktır. Bu konuda herkese sorumluluklar düşmektedir.

Dilde sadeleşmeyi savunanlar, Batı kökenli kelimelere yönelik olarak bir proje ortaya koymadıkları için inandırıcı olmamaktadırlar. Öz Türkçeci olmadıkları, Türkçeyi özleştirmek yerine, İslami kökenli kelimeleri dilimizden ayıklamak niyetinde olduklarını göstermektedir. Türkçeyi geçmişte de günümüzde de bozan aydınlardı. Düzeltmeyi yapacak olan da yine aydınlardır. Çözüm noktasında ilgililerden medet ummak; rayları olmayan yolda tren beklemek gibidir; çünkü ilgililerimiz bilgisiz, bilgililerimiz de ilgisiz durumdadır. O yüzden herkes diline sahip çıkmalıdır (Ünalın, 2014: 95). Türkçenin sadeleşmesi gerektiğini düşünen Ahmet Mithat dahi, dilimize girmiş olan Arapça ve Farsça sözcükleri lügatımızdan çıkarmanın imkânsız olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin lügattan çıkarılması hâlinde, dilin tamamen kaybedilmesine yol açacağını, dolayısıyla halkın kabul ettiği ve yaygınlaşmış birtakım sözcüklerin kalması gerektiğine inanmış, ayrıca ona göre Türkçesi varken de alıntı sözcük kullanımına da gerek yoktur (Argunşah, 2012: 11). Dilde sadeleşmeyi savunmakla birlikte birçok aydın, yazar ve dilbilimci, Türkçenin içinin boşaltılmasına ve ideolojik yaklaşımların sergilenmesine yönelik adımlara karşılık; Türkçenin olumsuz yönde etkileneceğini düşündükleri için bu yöndeki görüşleri tasvip etmemişlerdir. Bu itibarla, millî bir mesele olması gereken dil, ideolojik saplantıların veya istikrarsızlığın aracı olmamalıdır. Dilimiz; rengimiz, sesimiz ve de yaşamımızın ta kendisidir. Türkçemize bu bağlamda yaklaşmak, millet olarak hepimizin sorumluluğudur.

Sonuç, tartışma ve öneriler

Atatürk, uygarlığın, çağdaşlaşmanın, kalkınmanın, gelişimin eğitim yoluyla gerçekleşebileceğine inanmıştır. Bu yüzden eğitimin gerçekleşebilmesi için de en önemli araç olarak dili, Türkçeyi öncelikli konu olarak ele almıştır. Atatürk’ün öncülüğünde yapılan dilde özleştirme/sadeleştirme çalışmaları neticesinde; Türkçenin gramerinde olumlu anlamda çalışmalar yapılmış, Türkçe belli kurallara bağlanmış, öz Türkçe yeni kelimeler türetilmiştir. Türkçe, yeni öz Türkçe sözcükler bakımından zenginleştirilmekle birlikte, yüz yıllarca kullanılmış olan özellikle Arapça ve Farsça kökenli yabancı kökenli birtakım sözcüklerin Atatürk’ün inisiyatifi dışında dilimizden çıkarılma isteği Türkçeye zarar vermiştir.

Dilde özleştirme çalışmaları sonucunda özellikle Arapça ve Farsça kökenli Türkçe sözcüklerin yerine önerilen öz Türkçe sözcüklerin birçoğu toplum tarafından kabul görmüştür. Bununla birlikte toplumun dil ve kültür alışkanlıkları neticesinde yabancı kökenli Türkçe sözcüklerin birçoğu da günümüzde Türkçeleşmiş sözcükler olarak kullanılmaktadır. Dilde özleştirme/sadeleştirme çalışmaları beraberinde Osmanlıcacılık, tasfiyecilik, uydurmacılık, dilde faşizm gibi tartışmaları getirmiştir. Bu tartışmalar ideolojik kamplaşma aracı olarak görülmüş, bireyler kullandıkları sözcüklere göre kategorize edilmişlerdir. Türkçe dil tartışmaları, geçmişten günümüze azalsa da hâlâ devam etmektedir.

Yeryüzünde saf dil veya arı dil şeklinde bir dil yoktur. “Yeryüzünde, tarihin hiçbir devrinde ve coğrafyanın hiçbir yerinde, hiçbir medeniyet dilinin öz dil olduğu görülmemiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Bugün de dünyada böyle bir dil mevcut değildir. Milletler, tarihin her çağında, müşterek medeniyetlerin tabii icabı olarak birbirleriyle geniş ölçüde dil ve dil ve kültür alışverişlerinde bulunmuşlardır” (Banarlı, 2013: 283). Her millet birbirinden etkileşim suretiyle sözcük alışverişinde mutlaka bulunmuştur. Önemli olan sözcük alışverişi olması değil, önemli olan yabancı dillerin dilimizi asimile edercesine işgal etmesinin önünün açılmamasıdır. Kendi dilimizin zenginliğine sahip çıkmak, yerine göre onu kullanmak ve işlemek önemlidir.

Dil meselesi, memleket meselesidir. Dilde birlik adına yapılan çalışmalar kutuplaşmaya/kamplaşmaya yol açmamalı, ideolojik hezeyanlara kurban edilmemelidir. “Öz Türkçe deyimi, memleketimizde büyük esefle açıklayalım ki, millî ruhla dolu Türk çocuklarının bu asil heyecanlarını istismar maksadıyla bayraklaştırılmış; göz kamaştırıcı bir ışık gibi ve yalnız göz kamaştırmak için kullanılan, aldatıcı bir ifâde hâline getirilmiştir” (Banarlı, 2013: 283).

Türkçenin günümüz itibarıyla özleştirmeden ziyade, millî şuurla konuşulması ve yazılması gerekmektedir. Türkçenin bir parçası olmuş birtakım yabancı kökenli sözcükleri dilden çıkarmanın bir yararı olmayacaktır. “Nejat Muallimoğlu diyor ki: Dil yalnız: “Günaydın! Nasılsın, iyi misin?” Karnın aç mı?”dan ibaret değildir. Bir dil, ilmi, dini, sanatı edebiyatı, hissi, ruhu, fikri anlatmalıdır. Dili özleştirmek, onu başlangıcına götürmektir. Bir çocuk doğduğu zaman 5 kilo ağırlığındadır. Büyüdüğü zaman tartılırsa 55 kilo gelir. 5 kiloyu çocuğun özü olarak kabul etmek, o çocuğu 5 kiloya düşürmek mümkün müdür?” (Bakiler, 2004: 243). Türkçe için önemli olan şey, uydurma ve yabancı kökenli sözcüklerden uzak tutulmasıdır. Türk Dil Kurumunun öncülüğünde dilcilerin, çağın gereklerine uygun olarak yabancı bir sözcük alınmadan önce dilde alternatif sözcükler oluşturmaları gerekmektedir. Son dönemlerde Türk Dil Kurumunun *Yabancı Sözlere Karşılık* Kılavuzu yoluyla Türkçe kelimeler türetmesi, dilde yabancılaşmanın önlenmesi ve dilde birlik açısından Türkçeye katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- AKALIN, Ş. H. (2010). *Türk Dili: Dünya Dili, Türk Dili*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- AKALIN, Ş. H. (2011). *Türkçe Ustası Atatürk, Türk Dili*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- AKSAN, D. (1995). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. 1.cilt 5. baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- AKSAN, D.(2007). *Türkçenin Bağımsızlık Savaşımı*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- AKSOY, Ö. A. (1963). *Atatürk ve Dil Devrimi (Dil Alanındaki Çalışmalara Genel Bir Bakış)*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, Atatürk Serisi No: 3.
- AKYAVAŞ, B. (1980). *Konfüçyüs ve Yargıtay. Yaşayan Türkçemiz 1*. İstanbul: Tercüman Yayınları.
- AKYÜZ, Y. (1993). *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1993'e)*. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- ARGUNŞAH, M. (2012). Ahmet Mithat Efendi'nin Türkçenin Sadeleşmesiyle İlgili Görüşleri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 7/4, p. 1-12. Doi Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4215>
- ATAY, F. R. (1980). *Atatürk ve Özleştirme. Yaşayan Türkçemiz 1*. İstanbul: Tercüman Yayınları.
- BAKİLER, Y. B. (2004). *Sözün Doğrusu 2*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- BANARLI, N.S. (2013). *Türkçenin Sırları*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

- CÖHCE, S.(2014). İnsan Atatürk. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/4*, p. 225-234. Doi Number :<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7053>
- ÇELİK, A. (2014). Eğitim Alanında Yapılan İnkılâpların Sosyal ve Kültürel Değişime Etkisi.*Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/4*, p. 287-301.Doı Number :<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6830>
- ERCİYAS, O. (2010).Özleştirme Çalışmaları Işığında Türk Dil Kurumu Özleştirme Kılavuzu. *Turkish Studies - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 5/3*, ss. 1187-1197.Doı Number :<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.1483>
- HATİBOĞLU, V. (1973). *Cumhuriyetin Ellinci Yılında Ölümsüz Atatürk ve Dil Devrimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- HENGİRMEN, M. (1998). *Türkçe Temel Dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- İNAN, A. (1969). Atatürk Devrine Ait Bir Hatıra. *Türk Kültürü Dergisi*, Sayı: 85
- İNAN, A. (2000). *Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- KARAKUŞ, İ. (2009). Türkçenin Gücü ve Atatürk, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten-2006/1 (Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KORKMAZ, Z. (2003). Cumhuriyet Döneminde Türk Dilinde ve Türk Dili Alanında Yaşanan Gelişmeler. *Türk Dili*, Ankara: TDK Yayınları. S: 622, s. 299-357.
- KÖPRÜLÜ, M. F.(1980). Dil Meselesi(1,2). *Yaşayan Türkçemiz 1*. İstanbul: Tercüman Yayınları.
- LEWIS, B. (2007). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. 10. baskı, Çeviren: Metin Kıratlı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- OKAY, M. O. (1990). *Millî Edebiyata Dair, Sanat ve Edebiyat Yazıları*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- ÖKSÜZ, Y. Z. (2004).*Türkçenin Sadeleşme Tarihi Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ÖZYURT, C.(2005). Dilde ve Edebiyatta Uluslaşma: Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi.*Muhafazakâr Düşünce Dergisi*. Yıl:2, Sayı:5. SS.53-80.
- SARAY, M. (2012). *Atatürk'ün Türklük ve Milliyetçilik Anlayışı*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- SERTKAYA, O. F. (1980). Atatürk'ün Dil Politikası I, II, III. *Yaşayan Türkçemiz 1*. İstanbul: Tercüman Yayınları.
- ŞİMŞİR, B. (2006). *Türk Harf Devrimi üzerine İncelemeler*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- TANERİ, A. (1980). Faik Ali Bey'den Prof. Lewis'e. *Yaşayan Türkçemiz 1*. İstanbul: Tercüman Yayınları
- TİMURTAŞ, F. K. (1980). Dil ve Devrim, Dilde Değişme ve Reform. *Yaşayan Türkçemiz 1*. İstanbul: Tercüman Yayınları.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

ULUOCAK, N.(1989). Türk dili ve dilin özleşmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi eğitim içi konferanslar programı konuşma metni*.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/jffiu/article/download/1023010145/1023009388>

ÜNALAN, Ş. (2014). *Dil ve Kültür*. Ankara: Nobel Yayınları. 6. bs.

YÜCEL, T. (1998). Dil Devriminin Gelişimi. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, İstanbul: S.XI, s..312.

URL-1,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.53c12c7615cdb2.59501526(erişim tarihi: 12.07.2014)

URL-2,

http://www.haberiniz.com.tr/yazilar/roportaj54648turkiyede_evlerin_95inde_kutuphane_yoktur.htmlerişim tarihi: 12.07.2014).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 11 Fall 2014

